



Aki Raatikainen



LUOLA-
MADONNA

W S O Y

Aki Raatikainen



LUOLA-
MADONNA

Romaani

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

© AKI RAATIKAINEN 2014

ISBN 978-951-0-40765-3

PAINETTU EU:SSA



SISÄLLYSLUETTELO

I

1. LUKU TYNNYRINTEKIJÄN KARNEVAALI	15
2. LUKU RISTITUUESSA	37
3. LUKU ANTWERPEN	53
4. LUKU TÄHTESI LÄHELLÄ JA KAUKANA	62
5. LUKU VIHAN PÄIVÄT	91
6. LUKU RAUTANAAMIO	109
7. LUKU UUSI MAAILMA	153

II

8. LUKU RANSKANLILJA	183
9. LUKU KELLUVAT OKSAT	202
10. LUKU MAASTRICHT	251
11. LUKU SEVILLA, ANDALUSIA A.D. 1680	280
JÄLKISANAT	282
KIITOKSET	283

*Liber scriptus proferetur,
In quo totum continetur,
Unde mundus iudicetur.*

*Tommaso da Celano (n. 1200 – n. 1265)
Dies Irae, viides säe*

LUKIJAALLE:

Varhaiskeskiajalla kristikunnan yleisestä, hyväksytystä linjauksesta poikkeavia uskonsuuntauksia ryhdyttiin kitkemään inkvisition toimesta päämääränään yhtäläinen puhdasoppisuus. Epäilysten ja syytösten kohteeksi joutuivat mm. kataarit, gnostilaiset, areiolaiset, valdeenit, dolcinolaiset ja monet muut kerettiläisiksi luokitellut lahkot, joiden toiminnan roomalaiskatolisen kirkon tutkimuselin sai vähitellen hiljennetyksi mm. Etelä-Ranskan sekä Pohjois-Italian seuduilta. Tehokkuudestaan huolimatta inkvisition pitkä käsi ei kyennyt tavoittamaan kaikkia. Maallista oikeutta, kidutusta, polttorovioita ja vastaavia julkisia rangaistusmuotoja (auto-da-fé) välttääkseen osan onnistui paeta.

He kätkeytyivät vuorille.



I



Pimeys.

Kosteus.

Maria yritti turhaan nähdä ympärilleen, mutta hän kuuli lasten vaikerruksen.

Sanka ilma tukahdutti. Hän tunsi sen kuumuuden ihollaan ja keuhkoissaan.

Joku rukoili kauempana kuolemaansa.

Yhtäkkiä ovi tönäistiin auki. Savuttava soihtu työntyi sisään.

Maria räpytteli silmiään ja koetti tottua valoon.

Kivilattia liikkui, se myllersi.

Kuinka monta heitä oli tässä samassa tilassa?

– Jumalan syntiset. Pyhän kardinaalifalangin osoittamat. Seuratkaa minua. Sinä, joka kannat lasta sylissäsi. Jätä hänet muiden huomaan ja valmistaudu.

– Signore... älkää...

– Vaikene ja iloitse lihastasi. Kääntäkää kasvonne Hänen puoleensa ja olkaa hedelmälliset...

Lapsi parkaisi.

Maria painautui tiukemmin vasten rosoista kiviseinää.

– Ja täyttäkää maa.

Naiset kipusivat jaloilleen ja seurasivat horjahdellen huppupäistä.

Ovi sulkeutui. Valo oli poissa.

Hän oli selviytynyt.

Vielä.

Maria kieltäytyi vuodattamasta kyyneleitään.

Hän vihasi Jumalaansa.



I. LUKU

TYNNYRINTEKIJÄN KARNEVAALI



Elbrecht Van Melderin kasvot muistuttivat erehdyttävästi nahistunutta, ylivuotista lanttua. Otsa poimuilla ja silmät tiukasti ummessa hän ravisti harmaantunutta päätään tuiman ryypyn johdosta. Hampaaton suu hori ilmaa, iso aataminomena muljahteli laiassa kalkkunankaulassa. Vähitellen, puistatuksen mentyä ohi, autuas katsanto syisi tieltään poskien uurteet ja hetkeksi mielihyvä silitti otsalla olleet juonteet, kunnes tilanteen vakavuus piirsi ne uudelleen. Hän kopautti siron, kiinalaisen posliinikupin työhuoneensa epäjärjestyksessä olevalle kirjoituspöydälle ja vilkaisi kysyvästi edessään istuvaa miestä.

– Oletteko varma ettette tahdo naukkua, signor Guerra? Genever tekee hyvää ruoansulatukselle, Van Melder ähkäisi röyhtäyksen myötä.

Angelo Guerran kasvoilla kävi puiseva hymy. Hän kohotti tuolin käsinojalta etusormeaan, heilutti sitä vähäeleisesti edestakaisin kielitäytymisen merkiksi, vilkaisi olkansa yli ja virkkoi hiljaa:

– *Vino, Margherita.*

Nimensä kuullessaan sivustalla seissyt nainen sai elon poissaolevaan katseeseensa. Hän astui pöydän ääreen, tarttui pulloon ja kaatoi punaviinin puhtaimpaan löytämänsä lasiin, ojensi sen miehelle ja liukui ääneti paikalleen. Elbrecht Van Melder nähti, kurkkasi

juoma-astiansa sisään ja oli näkevinään sen pohjalla viimeisen välkehtivän helmen. Hän valutti pinttyneestä kupistaan pisaran suuhunsa. Guerra kohensi asentoaan, maistoi juomaansa ja laski sen puupöydälle. Hän liitti kämmenensä yhteen lähes seremoniamaisin elkein. Vaitonaisuus peilasi häivähdyksen rustoutuneesta inhimillisyydestä.

Seinää koristi purjelaivaa esittävä kipsireliefi. Guerra siirsi katseensa kohokuvasta ja kohdisti huomionsa edessään olevaan antwerpenilaiseen kauppiaseen, joka rummutti likaisilla kynsillään pullonkylkeä. Ilmavirran löyhäyttämä kynttilänliekki vakavoitui. Ojentuva valopisara paljasti Van Melderin paitaan ilmestyneet kosteat, tummat hikilaikut ja Angelo Guerra pystyi melkein päihaistamaan miehen kainaloiden alta tulvivan pistävän hajun.

Guerra sanoi lyhyesti:

– Saitte pyytämänne ajan. Olkaa hyvä ja puhukaa.

Van Melder levitti kätensä:

– En saanut ongituksi esiin kovinkaan paljon, tuskin tiedän juuri enempää kuin herranne. Kenelläkään ei tunnu olevan käsitystä ruotsalaisen menneisyydestä.

– Joku tietää.

– He eivät suostu puhumaan.

Guerra nosti rataslukkopistoolin vyöltään ja asetti sen pöydälle. Aseen raskas kolahdus oli kuin eloton syväanne.

– Signore. Kaikki riippuu ainoastaan siitä, kuinka kysymys esitetään.

Genever ei ollut ehittänyt vaikuttamaan Van Melderin hyvinvointiin. Mies laski kätensä kurahtavalle vatsanseudulleen ja heikotuksen myötä nihkeä, kylmä kosteus kihosi otsalle.

– Minä en... En tunne tapojanne, mutta voin tunnustaa, ettei minusta ole kenenkään uhkailijaksi, tuskin edes kauppiaksi. Ainoa, millä salaisuuksien verhoa voi kohottaa Amsterdamissa, on raha, eikä minulla ole sitä.

– Signor Fieschi on ollut äärimmäisen pitkämielinen saamisiensa suhteen. Tilanne on yksinkertainen: jollei teillä ole varaa maksaa

velkaosuuttanne, teette työtä sen edestä. Nyt – kertokaa mitä tiedätte.

Van Melder näytti kokoavan ajatuksiaan ennen kuin huokaisi.

– Axel Tystläten on entinen sotilas ja nykyään varsin varakas kauppias. Hän on onnistunut Itä-Intian kauppakomppaniaan tekemissään sijoituksissa ja hänellä on mutkattomat suhteet Amsterdamin kamariin. Kuulemani mukaan hän on sivistynyt, tunnollinen ja kaikin puolin kunnioituksen ansaitseva mies.

– Signor Fieschin mukaan ruotsalaisen vauraus perustuu hänen suvultaan varastettuun kultaan. Kuvailkaa häntä.

Van Melder aloitti hapuillen:

– Hän on... aivan tavallinen amsterdamilainen kauppaporvari. Vaalea, pitkä roikale. Elää parasta miehuuttaan.

– Naimisissa?

– Mykän naisen kanssa.

Guerra piti kasvonsa ilmeettöminä.

– Perhettä?

– Naimiässä oleva tytär sekä kaksi poikaa.

Guerra nojautui mietteliäänä tuolinsa selkämystä vasten.

– Ketkä pääsevät hänen lähettyvilleen?

– Tystläten on tunnettu varovaisuudestaan. Ainoastaan hänen espanjalainen yhtiökumppaninsa on ollut turvaamassa taustaa näiden vuosien aikana.

– Espanjalainen?

– Väittävät häntä peräti markiisiksi. Hänestä kerrotaan tarinoita.

– Mitä tarkoittatte?

– Jotkut pitävät häntä lähes pyhimyksenä, toiset edesvastuuttomana, moraalittomana lurkkina. Totuus lienee jossain näiden kahden luonnehdinnan välimaastossa.

Guerra nousi istuimeltaan ja käveli ikkuna-aukon eteen, tuijotti pimenevän illan kautta lasiin heijastuvaa peilikuvaansa ja hyväili mietteissään sileää leukaansa. Kuinka yksinkertaista olikaan riistää ihmishenki? Hän oli tehnyt niin kymmeniä kertoja. Siihen tehtävään hänet oli vuorien kätkemässä Chiavennassa koulutettu ja hän

ymmärsi jokaisen ottamansa askeleen olleen alusta saakka Luojan johdatusta. Hän oli yksi monista Jumalan tahdon instrumenteista ja heistä parhaimpana hän odotti palkintoaan.

Viimeinen tehtävä.

Viimeinen.

Hän vilkaisi takanaan olevaa miestä. Tämän otsalta karkasi hikinoro.

Elbrecht Van Melder oli kiehtova kummajainen: pesemättömyydelle, härskille talille ja happamalle ominaishajulleen löyhkäävä jalkoväli. Mies onnistui lietsomaan Guerrassa samanlaista varovais- ta uteliaisuutta kuin paholaisen siittämät epämuodostumat: kyttyräsälät, kumpurajalat, käsipuolet ja kaksipäiset hirviöt. Eikö Van Melder kuulunutkin heihin? Elämän irvikuviin, jotka pelkällä olemassaolollaan solvasivat Luojan täydellistä maailmaa?

Mitä Jumala oli tarkoittanut puhaltaessaan hengen hänenkaltaisensa tomumajaan? Jospa Herran tiet olivat selittämättömät, kuten sanotaan, ja siksi Van Melderille oli varattu osa tässä luomakunnan joutsenlaulussa ennen uuden Jerusalemin syntymistä. Guerra hyväksyi ajatuksen, mutta ei varauksetta. Yhtä kaikki, päämäärä oli tärkein. Hänen aikansa tämän maailman surkimusten parissa oli päättymässä. Edessä hämötti enää yksi ainoa ja vaativin koetinkivi ennen paluuta Chiavennaan. Tiensä esteistä raivaten hän asettuisi paikalle, jonka hän oli teoillaan ansainnut. Ehkäpä se oli ollut myös Kaikkivaltiaan viitoittama polku, mutta ennen kaikkea se oli ollut hänen itsensä luoma. Vihan Jumala ilmaisi järkähtämättömän tahtonsa hänen käsiensä kautta.

Guerra sulki silmänsä. Hän kykeni yhä kuulemaan korvissaan Guilliano Fieschin karheat sanat, joilla tämä selosti tehtävän luonteen. Guerra oli ottanut työn vastaan ainoastaan palkkion suuruuden tähden. Kaikesta huolimatta Fieschi oli pehmeä. Hän ei halunnut murhaa tunnolleen. Hän tahtoi vain rahansa. Guerra saisi niistä osuutensa ja Margherita toimittaisi ne edelleen Veljeskunnalle Chiavennaan – aivan kuten ennenkin.

Lunnaat.

Ajatus haroi vastaan. Hän oli tottunut toimimaan yksin ja suunnitelma vaati luottamaan ulkopuolisiin. Siihen verrattuna hengiltä ottaminen oli vaivatonta ja nopeaa. Yhtäkkiä hän kääntyi Van Melderin puoleen ja sanoi eleettömästi:

– En muista, koska olisin ollut viimeksi väärässä, tuskin olen nytkään. Jokaisesta linnakkeesta, vahvimmastakin, löytyy ennemmin tai myöhemmin halkeama. Aion tehdä ruotsalaiselle päätöksenteon helpoksi.

– Kuinka?

– Vanhemmat tuntevat usein kiintymystä lapsiinsa. Maksakoon ruotsalainen rakkaudestaan.



Guerran poistuttua Van Melder kaatoi itselleen uuden ryydyn. Hän raivasi pöydälleen kirjoitustilaa, levitti paperin eteensä ja tarttui sulkakynään. Hakiessaan mielensä sopukoista sopivia, muodollisia aloitusfraaseja hänen katseensa pysähtyi pöydän takana olevaan tyhjään tuoliin. Se palautti mieleen hetken, jolloin Guerra oli ilmestynyt Antwerpeniin sointuvine puheineen ja elegantteine, itsetietoisine eleineen sekä genovalaisin mandaatein. Esitellessään itsensä oli Van Melder arvannut miehen tulon syyn. Hänen oli aika maksaa velkansa.

Kirottu, viheliäinen Amsterdam. Se oli syönyt Van Melderin leivän jättäen vain auringonpaahteen käpristämän kantapalan. Aluksi hänellä ei ollut mitään sitä vastaan, että kalvinistit olivat vaeltaneet uskonsa tähden kohti pohjoista – vaikka heidän mukanaan poistui tuttuja vaikuttajia, kauppiaita ja vehkeilijöitä – jopa henkilökohtaisia ystäviäkin. Edelleenkin hän ei kyennyt käsittämään, kuinka vahva oli ollut Amsterdamiin suuntautunut älyllinen muuttoliike. Kaupunki oli vaivihkaa haalinut porttiansa sisäpuolelle parhaimmista parhaimmat lihottaen itsensä komentelevaksi matroonaksi.

Antwerpenin kaupan kuihtuessa Van Melder oli tullut edelleen joltisesti toimeen, mutta parin riskisijoituksen karahdettua kiville lisäpääoman tarve oli ilmennyt eittämättömällä tavalla.

Vakuudet eivät olleet riittäneet. Yhtä oven kiinnilämähdyistä oli seurannut toinen, kunnes Van Melder oli kuullut ja nähnyt pen-seät, pitkänenäiset, kuivaääniset ja päätään pudistavat lainanantajat ja koronkiskurit unissaankin. Parkkiintunut omatunto oli koettanut varoittaa vaimenevin äänensävyin, mutta sisäänkasvanut ahneus tukahdutti kaiken alleen kuin mehevän mullan löytänyt rikkakasvi. Van Melder ei ollut etsinyt ikävyvyyksiä, ne olivat löytäneet kohteensa hakematta.

Onnettomuudekseen Van Melder oli langennut rahamarkkinoilla genovalaisen Fieschin kauppiassuvun tarjoukseen. Kuvitelma lainaosuuden takaisinmaksusta oli jumiutunut lupauksen liejuun ja liian suuriin riskinottoihin. Raha oli kieltäytynyt raatamasta Van Melde-rin puolesta sillä tavoin kuin hän oli laskenut tai toivonut. Epäinhimillinen korko oli paisunut naurettavuuksiin ja velallinen jähmettyi aloilleen tuntiessaan kuinka itarien genovalaisten kourien rutistus hänen kiveksistään paheni päivä päivältä. Lantti kerrallaan hän kadotti riippumattomuutensa.

Guerran istuinta tuijottaessaan Van Melderin kitukasvuinen rohkeus lirui polviin. Hän ei olisi tahtonut sotkeutua Guerran pa-haenteisiin suunnitelmiin. Katajanmakuinen genever puudutti pelon vain hetkeksi eikä hän kyennyt selättämään levottomuutta, joka räpisteli sielussa posliinihäkistään ulospyrkivän metsästys-haukan tavoin. Kolmeakymmentä ikävuottaan kurotteleva Guer-ra oli kuin kauttaaltaan vernissalla sivelty, jokainen sana kimmah-ti hänestä takaisin sivaltavalla korostuksella ryyditettynä ja pintaa raaputtamalla kohteliaat toivomukset paljastuivat silkaksi saneluk-si. Ammattinsa myötä oli Van Melder oppinut lukemaan ihmis-mieltä, mutta Guerran luonne oli jotain muuta kuin mihin hän oli aiemman elämänsä varrella törmännyt. Van Melder vaistosi mie-hestä kumpuilevan pahuuden, mutta ei kyennyt käsittämään sen määrää tai voimaa.

Se... se läpituokeva, leppymätöntä vihaa leimuava katse... Ajatustensa lomassa Van Melder teki ristinmerkin lähes vaistomaisesti. Guerran tummat silmät olivat kaksi synkeää aukkoa, joissa käyskenteli löysissä valjaissa tempoileva julmuus, turta piittaamattomuus. Entä mikä oli miehen kannoilla varjona kulkevan naisen osa? Mustiin pukeutunut nainen huolehti Guerran pyyteistä kuin pyhää tulta vartioiva Vestan neitsyt. Van Melder oli kuullut näiden päivien aikana vain muutaman italiankielisen sanan naisen huuilta.

– Älkää antako hänen läsnäolonsa häiritä. Hän on... ilmaa, oli Guerra tokaissut lopettaen lyhyeen Van Melderin varovaisen utelun. *Ilmaa?* Van Melder muisti, kuinka hän oli pidätellyt hetken hengitystään, koettaen olla paljastamatta silmäystä, jonka hän oli heittänyt Margheritan suuntaan. Nainen olisi saattanut olla ulkomuotonsa perusteella runoilijoiden rakkauden kohde luunvalkoisine kasvoineen, runsaine rintoineen, sinimustine hiuksineen ja pistävine pikisilmineen, mutta jokin Margheritan olemuksessa viestitti varoituksen myrtyneestä, syksyn kuoliaaksi piiskaamasta maasta, joka työnsi maailmaan sieluttomat versonsa.

Mies ravisteli itsensä irti ajatuksistaan. Kärsimyksessä ei ollut ylevyyttä. Oli pelkästään viisautta usuttaa se jonkun toisen piruparan riesaksi. Van Melder kastoi kynän musteeseen ja aloitti kirjeensä merkitsemällä päivämäärän paperinkulmaan: perjantai, kuudes lokakuuta, Herramme vuonna 1651. Sitten hän raapusti pitkän ja liehakoivan tervehdyksensä ruotsalaiselle kaupparuhtinaalle.



Kuparinpunaiset hiukset. Piet van der Berg.

Mies hymyili ymmärtämättä miksi. Hän oli viettänyt syntymäpäiväänsä vain kuutta päivää aiemmin saavutettuaan kahdenkymmenen kahdeksan vuoden iän, mutta se ei liittynyt hänen hyvään tuuleensa. Kuluneiden viikkojen aikana hän oli kuljeksinut kau-

pungilla päämäärättä, totuttaen itsensä ajatukseen, että oli jälleen Amsterdamissa. Astuessaan maihin hän oli jättänyt taakseen kuusi vuotta elämästään. Ne hän oli viettänyt Malaijien saaristossa, hollantilaisten linnoittamassa Batavian kaupungissa.

Nuori mies oli iloinnut paluustaan, sillä kaupunginosasta riippumatta jokainen rakennus, silta tai sen alittava kanava sai aikaan mieltä lämmittävän tuntemuksen jostain, jota kuvasi parhaiten sana *kodikkuus*.

Piet oli tullut takaisin kokemusten viisastuttamana onnistuen silti säilyttämään vilpittömän tiedonjanssa samankaltaisena kuin lapsuusvuosinaan, jolloin hänen sveitsinitalialainen äitinsä oli pelotellut poikaa synkeillä kauhutarinoilla. Jonain päivänä Piet päätyisi vielä luonnottoman uteliaisuutensa johdosta seireenien linnunkynsien repimäksi tai Alpeille piiloutuneiden harhaoppisten *chiavennalaisten* käsiin ja menettäisi nuuskivan nenänsä työnnettyään sen asioihin, jotka eivät hänelle kuuluneet. Vaikka hänen kipakka *mammansa* vaalikin edelleen perinteisiä tapojaan jakamalla taikauskosia mustankissanvaroituksiaan, oli hänen isänsä verenperintö ollut vahvempi. Piet oli oppinut kulkemaan avoimin silmin ja vilpittömin mielin. Sellaisena hän aikoi pysyä.

Ensimmäisten päivien aikana oli Piet taivaltanut kaupungilla menneisyydestä muistiin palautuvia kasvoja kohdaten ja kuulumisia vaihtaen. Piet hymähti tyytyväisenä miettiessään maan nykyistä tilannetta, sillä hänen mielipiteensä oli hyvin amsterdamilainen: Alankomaissa, varsinkaan pohjoisessa Hollannissa, ei kaivattu käskynhaltijaa – saati kuningashuonetta.

Osan uutisista hän oli kuullut jo Bataviassa: Hollannin käskynhaltijana toiminut Fredrik Henrik Oranialainen oli kuollut vuonna 1647, jonka seurauksena virkaan oli astunut hänen poikansa Vilhelm. Amsterdamin ylimystön asettuessa uutta käskynhaltijaa vastaan oli tuittupäinen Vilhelm joukkoineen piirittänyt kaupungin ja tällä operaatiolla hän oli onnistunut vetämään kansan vihan ylleen.

Vauhtiin päästyään Oranialaisten epäonni ei ottanut pysähtyäkseen.

Seudulla riehunut isorokko niesti hengen kuumaverisestä Vilhelmistä ja perillinen, joka syntyi vain kahdeksan päivää Oranialaisen kuoleman jälkeen, nimettiin isänsä tavoin Vilhelmiksi. Hollannin tasavallan johto jätti kuitenkin käskynhaltijan viran täyttämättä vahvistaen näin omaa valtaansa. Oranian vesalle annettiin *tasavallan lapsen* asema.

Batavian kuumuudessa ja natisevalla paluulaivalla Pietillä oli ollut aikaa aprikoida tulevaisuuttaan. Mihin hän suuntaisi askelensa jos hän onnistuisi suoriutumaan hengissä takaisin? Amsterdam oli koti, mutta kykenisikö hän elämään loppuelämänsä sen suojaisten porttien sisäpuolella? Pystyisikö hän ottamaan vastaan sen tarjoaman pienimuotoisen, turvaisan elämän? Pestautua uudelleen vai jäädä? Vaakakupeissa painoi moni asia.

Aluksessa, jolla hän oli purjehtinut Bataviaan, oli ollut alun alkaen lähes kolmesataa henkeä: sotilaita, kauppiaita, merimiehiä. Heistä kolmekymmentäkaksi oli kuollut matkan aikana. Onnettomuuksien, tapaturmien tai keripukin vieminä he olivat päätyneet ruumispusseiksi ommellun purjekankaan täytteeksi ja sitä kautta meren syvyykseen. Piet muisti, kuinka hän oli oppinut kavahtamaan laivakellon kilkkuttavaa ääntä, joka harvemmin tiesi mitään hyvää. Hän muisti, kuinka keulatahystäjän määkivä huuto oli riipinyt niskaharjakset pystyyn varoittaessaan riutoista, ja miten he olivat paenneet kaapparilaivojen armadaa sumuun – kohdettaan haeskelevan tykinjylyn ja aaltoihin osuvien kanuunankuulien saattelemina. Rauhaisalla kotisatamalla oli siis houkutteleva puolensa.

Pietin ei tarvinnut tehdä tulevaisuudenpäätöksiansä itse, sillä sattuoma johdatti hänen eteensä jotain, mikä livahti hänen mieleensä osaamatta sieltä ulos. Ajelehtiva tahto alistui antamaan tilaa kohdalolle.

Nainen oli ollut Damin syksyisellä aukiolla, punottu kori käsi-varrellaan – siinä kaikki.

Pietin lause tutulle asesepälle oli pysähtynyt huulille.

Yksi ainoa silmäys.

He olivat nauliutuneet sijoilleen väkijoukossa.

Jaettu katse.

Varovainen hymy, syntyvä tähti.

Pietin puntaroimat yhteiskunnalliset mietteet olivat rapisseet alas syksyn kellastamina lehtinä. Miehen sydän oli riehunut, tempoillut rinnassa kuin märkä fokkapurje puuskatuudessa. Hämmäntynyt Piet oli havahtunut vasta silloin, kun nainen oli jo kadonnut tungokseen.

Piet oli onnistunut pysyttelemään poissa aukiolta parin päivän ajan. Noina aamuina hän oli raahautunut kapealta vuoteeltaan aamiaiselle, jota hän oli verestävin silmin tyytynyt vain tuijottamaan. Kerta toisensa jälkeen hän näki edessään kasvojen säännölliset piirteet, turkoosinhoitoisen katseen, aistillisen amorinkaaren ja naisen sirot, tanssivat eleet. Riutuva mies ei pystynyt käsittämään mitä hänelle oli tapahtunut. Rakkaus ei ollut vaivautunut esittämään lupatodistuksia taikka kaapparikirjoja.

He olivat tavanneet uudelleen Vanhan kirkon edustalla viikkoa myöhemmin. Kuluneita hansikkaitaan edestakaisin nyhtänyt Piet oli tahtonut ilmaista orastavat tunteensa mahdollisimman tahdikkaasti, mutta kompastelevat korulauseet eivät olleet kantaneet järkeä pitkälle. Utelustaan huolimatta hän ei saanut tietää edes jumalattarensa kotipaikkaa, saati nimeä. Arvoituksellinen nainen oli säilyttänyt salaisuutensa tehden itsestään vain kiehtovamman. Pietin saalis oli ainoastaan varovainen nyökkäys hänen ehdottaessaan seuraavaa tapaamista. Tätä oli seurannut maailmankaikkeuden sokaiseva hymy, jonka mies oli tuntenut suloisena, selittämättömänä kaipuuna kehonsa jokaisessa kolkassa.

Tähän Piet tyytyi, eikä mies osannut edes valittaa. Aurinko paistoi Amsterdamin harsoisen pilviverhon takana ja saappaat olivat muuttuneet ihmeellisen kevyiksi. Niinpä Piet hymyi, koska ei muuta voinut.



Ikkunaruudun takaa hohti Genovan punainen iltarusko, jota olean-
teripensaan lehvät varjostivat. Rapistuvan, harmaan kivitalon sei-
nällä kipusi villiviini, joka keinahteli lempeässä tuulessa.

Terävänenäinen, neljäkymmentä ikävuotta lähentelevä Guilliano Fieschi sovitti ylleen pukua, jonka hänen isänsä oli jättänyt hänelle perinnöksi. Kauppias Antonio Fieschi oli kuollut kolme viikkoa aiemmin ja vanhuksen siirryttyä tähtien taa oli Guilliano Fieschi surrut omalla koruttomalla tavallaan, mutta se ei estänyt häntä ottamasta kuluneita vaatekappaleita käyttöön. Silmillään mittaileva vaimo pudisti päätään Fieschin vetäessä housuja jalkaansa.

- Ne eivät mahdu yllesi.
- Asusteet ovat sopivat, rohisi Fieschi karhealla äänellään.
- Siinä tapauksessa sinä et ole. Joudut naurunalaiseksi. Sitä paitsi kangas on vanhaa.
- Ehkä niin, mutta vaatteet ovat ehjät. Jätän muutaman aterian väliin ja säästän asun hinnan lisäksi ruuassa.

Antonio Fieschin jäämistö käsitti muutakin, sillä kysymyksessä oli yksi Genovan tasavallan merkittävimmistä kauppiasperheistä. Sitä Guilliano Fieschi oli johtanut varmalla kädellä jo muutaman vuoden ajan. Hän lukeutui Genovan dogen Luca Giustianin läheisiin ystäviin, ja hänet tunnettiin vahvana paavinvallan kannattajana.

Luca Giustianin kautta oli Guilliano Fieschi kuullut varsin omittuisen kertomuksen ruotsalaisesta sotilaasta, joka oli onnistunut Suuren sodan aikana kaappaamaan sotaoperaatioihin tarkoitettua kultaa. Huomattava omaisuus oli ollut peräisin Kirkkovaltiolta ja vaiettu tarina oli elänyt vuosikaudet nöyryyttävänä legendana hämmentyneen ja epäuskoisen kuurian joukossa.

Kuvaillessaan päivällispöydässä kuulemaansa juttua oli hänen isänsä, kumaraan painunut don Antonio, rykäissyt hiljaa puna kasvoillaan ja vaiennut kunnes miehet olivat jääneet kahden. Vaikka harmaantunut, kuolemaansa odottava Antonio muisti huonoina päivinä tuskin nimeään, hän kykeni palauttamaan mieleensä keskustelut ja tapahtumat vuosien takaa ilmiömäisen täsmällisesti. Ja tällaisena Guilliano Fieschi oli saanut kuulla isänsä tunnustuksen:

don Antonio oli heikkona hetkenään unohtanut synnyinveressä saadun säästäväisyytensä ja lähtenyt tukemaan saaliinhimo silmissään paavinvallan sotatoimia. Fieschin perheen osuus kullasta oli ollut lähes viidennes, mutta yltiöpäisestä hankkeesta oli hyötynyt ainoastaan Hollannin Itä-Intian kauppakomppania, ja etenkin sitä rahoittanut, kirotnut onnekas ruotsalainen sotilas, joka oli varastamansa kullan turvin luonut hyvät kauppasuhteet ja kuorinut kerman päältä.

Guilliano Fieschin asettuessa aviovuoteeseensa oli uni väistellyt lepakkona tähtien pirstomalla taivaalla. Mielessään hän oli kironnut uhkarohkeaa isäänsä ja tämän typeryyttä poliittisissa kysymyksissä. Ajatukset eivät antaneet rauhaa, paidanselkämys liimautui kiinni ihoon ja mitä pidemmälle hän oli asiaa tuskailnut, sitä ahdistuneemmaksi ja pakkomielleisemmäksi hän oli tullut. Aamuauringon kohottua taivaalle hän oli tiennyt ottavansa selvää asioiden todenperäisyydestä.

Seuraavien kuukausien aikana Fieschi sai tietoonsa katkelmia menneisyyden hämärästä, mutta hän ei enää langennut epäilemään tarinan aitoutta. Ruotsalaisen henkilöllisyyden paljastuttua avautui muutamia tiedonpirstaleita, mutta miehestä tiedettiin harmillisen vähän. Hän oli amsterdamilaisen kauppahuoneen pääosakas, entinen Ruotsin armeijan sotilas sekä monella tapaa kytköksissä hollantilaisten kauppakomppaniaan. Hän työskenteli uutterasti – kuten kuka tahansa kalvinismiin hairahtunut kerettiläinen. Syvällä sisimmässään, lähes tiedostamatta, Guilliano Fieschi muodosti kuvan vaaleasta miehestä ja tämän asemasta. Hän käsitti, ettei tulisi saamaan menetettyä omaisuutta takaisin anomalla. Hän ei silti aikonut hyväksyä vallitsevaa tilannetta, sillä sen esti jo pelkästään perheen kunnian puolustaminen. Puu seisoi pystyssä vain siihen saakka, kunnes mies tarttuisi kirveeseen.

Ongelmaksi muodostui ainoastaan se seikka, ettei Fieschillä ollut yhteyksiä Amsterdamiin. Löydettyään muistiinpanoistaan rästimaksumien rämeikössä kahlaavan Van Melderin olivat palaset loksahtaneet kohdalleen: hän oli tavoittanut juuri oikeat henkilöt suo-

rittamaan kiusallisen velanperinnän. Hankkeen johtoon hän oli päättänyt asettaa Luca Giustianin suosittelman miehen. Nähtyään ensimmäistä kertaa Angelo Guerran hän oli onnitellut itseään. Valinta ei olisi voinut onnistua paremmin.



Angelo Guerra rukoili pimennetyssä huoneessa. Hänen ohimoi-taan kivisti. Ikkuna-aukosta siintävä valokaistale kulki hänen kasvoillaan ja paljasti polvillaan olevan miehen huulien hapuilevan äännettömiä sanoja, mutta hänen ajatuksensa eivät pureutuneet niiden sisältöön. Häntä kiusasi Antwerpenin kadulta kantautuva mekkala: lasten kirkkaat huudot leikkasivat ilmaa. Guerra maistoi tympeyden suussaan. Se oli Genovan eltaantunut maku.

Genova.

Jossain teljettyssä sisimmässään Guerra halveksui syntyperäänsä. Tynnyrintekijän vaimo, jota hän oli pitänyt äitinään, oli ollut alun alkaen pelkkä nokikasvoinen imettäjä, joka oli saanut reilun kertakorvauksen siitä, että oli ottanut pikku-Angelon huomaansa. Kulkukoiran aseman saanut poika oli piesty niistäkin synneistä, joihin hänellä ei ollut millään tavoin osaa. Mehevimmät palat elämästä oli jaettu talonväelle, mutta vetoisiin nurkkiin ja likaisille lattioille tölväisty lapsi oli tarrautunut odotuksista huolimatta elämänriepuun ja roikkunut siitä hammasta purren kiinni.

Genovan saastaisten kujien lapset olivat jättäneet Angelon leikeistä sivuun, ja pojan hatara mielikuva minuudesta oli haalistunut entuudestaan, mutta vähitellen, omaan yksinäisyyteensä nojautuen, hän oli onnistunut kampeamaan sielunsa muiden ulottumattomiin, pimeyden suomaan turvaan. Silti tirskuvien lasten pahanilkisyys sattui häneen enemmän kuin ankan kotiväen aikaansaamat sinelmät iholla. Mustin silmänalusin leimattu kasvatusisä oli sättinyt pojan työtävieroksuvaa asennetta, varjoihin kápertymistä ja huumo-



Se tapahtui varoittamatta. Maailma repesi helvetiksi.

Alppien kätkemää Chiavennan kylää orjuuttava uskonlahko kidnappaa Axel Tystlätenin tyttären Amsterdamissa. Italialaisen mahtisuvun jälkeläinen uskoo Axelin omaisuuden perustuvan hänen isänsä kadonneeseen kultaan. 1600-luvun Eurooppa elää murrostaan, Ranskan nuori hallitsija, Ludvig XIV, lujittaa valta-asemaansa.

”Kalpein kasvoin tuijotti nuori Ludvig läheiseltä Charonnen kukkulalta kuinka patoutunut helvetti riistäytyi valloilleen. Huumaantunut rahvas syöksyi Pariisin kaduille ja kaupungintalon liekehtiessä raakuuksien ristiäloikko tyrski vasten avutonta kaupunkia. Pala valkoista paperia ilmestyi yhä useamman pariisilaisen hatuun, jolla he julistivat olevansa uskollisia majesteetille.”

”Axel saattoi yhä muistaa kuninkaallisen vuoteen lämmön ja sen ruusuöljyn tuoksun – ja hänen rintaansa kalvoi edelleen syyllistävä omatunto.”

”Ranskan kruununperillinen oli syntynyt ja kasvanut pimeässä lausuttujen kuiskausten maailmassa. Hän ei tulisi tuntemaan isäänsä.”

